

Latvijas pašvaldību nākotne demokrātiskā valstī

Gints Kaminskis
LPS priekšsēdis
06.11.2019.

***«Vienvērtīgs ir katrs cilvēks.
Un vienvērtīga ir katra vieta
Latvijā.»***

(Valsts prezidents Egils Levits)

Pašvaldības atbalsta pozitīvas pārmaiņas, ja

- samazinās emigrācija uz Pierīgu un ārzemēm;
- palielinās veselības pakalpojumu pieejamību (īpaši reģionos);
- samazinās ceļu sabrukuma tendence lielākajā daļā valsts teritorijas;
- samazinās potenciālo investoru negatīvais vērtējums par pieejamajiem kapitāla un darbaspēka resursiem;
- samazinās nodokļu reformas negatīvā ietekme uz pašvaldību ieņēmumu atšķirībām;
- novērsta likumu nepildīšana attiecībā uz atalgojumu mediķiem un skolotājiem.

Daļa pašvaldību VARAM piedāvājumā redz perspektīvu

Piedāvātais apvienošanās modelis tām nerada tiešus draudus:

- ir cerība saglabāt ES finansējumu attīstībai;
- ir saprotams, kā varēs izveidot efektīvus izglītības pakalpojumu, kultūras un izglītības tīklus novada ietvaros;
- nav lielas iekšējās pretestības no teritorijas iedzīvotājiem;
- ir investoru piedāvājums, kā izmantot esošos cilvēkresursus.

Nav piedāvājuma, kā risināt nomales problēmu

Izveidojot lielu novadu ap attīstības centru, nereti lielāko daļu deputātu ievēlē ar šā centra vēlētāju balsīm

- Pārējie pagasti un novada pilsētas paliek bez pārstāvniecības, bez patstāvīga budžeta.
- Tas noved pie resursu koncentrācijas, bankas vairs nekreditē sociālos vai saimnieciskos pasākumus nomalēs.

VARAM savā piedāvājumā faktiski nav sniegusi atbildes.

Izglītības efektivitāte

Lielākas skolas tikai daļēji risina pedagogu atalgojuma problēmu, taču rada pamatu:

- Skolēna izņemšanai no ģimeniskās vides.
- Saimniecisko aktivitāšu samazināšanai teritorijās pēc skolu slēgšanas.
- Lieliem skolēnu pārvadājuma attālumiem un liellam nelietderīgam laikam ceļā uz skolu.
- Neracionālam telpu izlietojumam un atbalsta izdevumu pieaugumam.

Gudra un efektīva izglītība nozīmē gudri izmantot vietējos apstākļus, efektīva var būt arī maza skola

Reformā atbilstošā ceļu programma ir atlikta uz nenoteiktu laiku

Kaut arī VARAM atzīst ceļu nozīmi pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā pēc reformas, faktiski nauda vidēja termiņa budžetā nav paredzēta.

- Šogad valsts vietējie ceļi saņem vēsturiski mazāko finansējumu.
- Nākamgad ceļu programmai būs jākonkurē ar mediķu algām un citām neizpildāmām saistībām.

Diskusijas ar uzņēmējiem un ar augstskolām

5 diskusijas reģionos kopā ar LTRK:

- Robežu grozīšana investorus nepiesaistīs, jānodrošina uzņēmēju piesaistes pozitīvu ietekmi uz pašvaldības budžetu.

7 diskusijas lielajās pilsētās par reformas ietekmi uz nozarēm:

- Tikai vietējo robežu grozīšana neatrisinās strukturālās problēmas, nepieciešami reģioni, kas spēj paši virzīt attīstību.

Eiropas vietējo pašvaldību hartas pārkāpumi reformas gaitā

- Valdības definētais kurss uz centralizāciju un koncentrāciju ir pretrunā Hartas preambulai.
- Atteikšanās ņemt vērā teritoriālās kopienas viedokli ir pretrunā ar Hartas 5.pantā noteikto kopienas pamattiesību.
- Jau uzsāktais pašvaldību finanšu samazināšanas un jaunu pienākumu uzlikšanas bez finansējuma process ir pretrunā ar Hartas 9.panta trīs paragrāfiem.

Reformu pavada uzbrukumi pašvaldību brīvībām

- Valsts Kontroles un Konkurences padomes vēlme tieši vadīt pašvaldību pārkāpj administratīvo autonomiju (Hartas 8.panta pirmā un trešā daļa).
- Ierobežojumi pašvaldībai skaidrot savu politiku informatīvajos izdevumos ierobežo vēlētāju tiesības uz nepastarpinātu informāciju (Hartas 3.panta otrā daļa).
- Monologs dialoga vietā ar pašvaldībām par reformu pārkāpj Hartas 4.panta sestajā daļā ietvertu konsultāciju pienākumu.

Reformai nav ekonomiskā pamatojuma

- *Latvijas Bankas* pētījums ir viela pārdomām, taču tajā ir daudz pretrunu un nav ņemti vērā galvenie pašvaldību izdevumus ietekmējošie faktori.
- VARAM ignorē ne tikai tikšanās reizēs ar pašvaldībām uzdotos jautājumus, bet ignorē arī Saeimas komisiju uzdotos jautājumus par reformas ekonomisko modeli.

Nesaņēmām atbildes uz ZA konsīlijā uzdotajiem jautājumiem

Ministriju pārstāvji un ministriju eksperti neatbildēja uz jautājumiem:

1. Kā izpaudīsies pašvaldības pakalpojumu kvalitātes uzlabošanās, kā tā tiks mērīta un ar ko salīdzināta?
2. Kāds mehānisms tiks izmantots, lai nodrošinātu līdzsvarotu pašvaldību iekšējo teritoriālo attīstību, kā tā tiks mērīta?
3. Kādi ir reformas finansiālie ieguvumi un izmaksas pirmajā un sekojošajos četros gados (EUR izteiksmē: valstij, pašvaldībām, uzņēmējiem, iedzīvotājiem), to samērs?

Tik svarīgu reformu nedrīkst pamatot tikai ar pieņēmumiem, bet gan patiesos pierādījumos balstītiem ieguvumiem

NAP nākamajā plānošanas periodā neveicinās reģionu attīstību

- Visos iepriekšējos NAP reģionālā attīstība bija viena no 3 prioritātēm, nākamajam periodam tā ielikta kā viens no 18 apakšuzdevumiem.
- Lai risinātu galvenās problēmas izglītībā, transportā, ceļos, veselības aprūpē un valsts drošībā, nepieciešams stiprināt reģionālo varas mērogu.
- VARAM joprojām nav izvērtējusi LPS un LLPA diskutēto zinātnieku priekšlikumu īstenot kompleksu teritoriālās pārvaldības reformu reģionu attīstībai.

Pašvaldībām vajadzīgs Valsts prezidenta atbalsts

- Reformai nepieciešams ekonomiskais pamatojums, īpaši, kā tiks nodrošināta nomaļu dzīvotspēja.
- Reģionu attīstībai jāklūst par NAP prioritāti, to nedrīkst atstāt pabērna lomā.
- Iedzīvotājiem jānodod tiesību izvēlēties, kādas pārmaiņas vajadzīgas viņu teritorijā.
- Pašvaldībām jānodod tiesību noskaidrot iedzīvotāju viedokli atbilstoši Hartas 5.pantam.

Paldies par uzmanību!

@PasvaldibuSavieniba

@Ips_lv @LPSBrux

@Latvijas Pašvaldību savienība